

1975-ös moszkvai nemzetközi filmfesztivál egyik sajtókonferenciáján hangzott el, melyen *Wajda* is jelen volt, s amelyen *Olbrzychski* egyik parádés szerepéről, *Az ígéret földje* főhőséről esett szó. Egy olasz újságíró faggatta *Olbrzychskit*, milyen érzés *Cybulski* utódjának lenni...

A tiltakozás hevesége mindenkit meglepett. Végül is természetes folyamatról van szó. Nyilvánvaló, hogy *Cybulski*, ha még élne, akkor sem alakíthatná már (életkoránál fogva) azokat a szerepeket, melyekben ma *Olbrzychski* tündökölt. Feltételezhető, de egyáltalán nem

akart lenni. Hivatásos versenyző, majd sportoktató, lehetőleg valamelyik nemzetj válogatott szolgálatában. Judo, boks, vívás, lovaglás voltak a főszámai, de edzői szerint „ügyesen mozgott” az atlétikai pályákon is. Az egykori álomból máig is megmaradt valami: az úgynevezett bravúrjelenetekben, verekedésekben, lovas-ugró-vívó-jelenetekben mindent maga csinál — nem hagyja a kaszkadőröket dolgozni.

Középiskolás korában gyakran szerepelt a varsói Ifjúsági Irodalmi Színpad előadásain, s érettségi után — hogy valamilyen szakmája is legyen a

(Z. Mináčová felvétele)

NEM VAGYOK CYBULSKI

Portré Daniel Olbrychskiről

„Egész eddigi pályám árnyékbokszolás. Az ellen küzdök, hogy *Zygniew Cybulski* utódjának tartsanak. Csak mérgeledöm, ha erre terelődik a szó, vagy erről olvasok. Úgy érzem, ez demoskolja *Cybulski* emlékéit, s félretol engem, aki megpróbálok színpadon, filmen *Olbrzychski* lenni. Ezt az »utód« gondolatot nyilván a Minden eladó című film sugallta a világnak.

Amikor 1968 telén *Wajda* felkeresett és először beszélt e tervéről — nem tetszett nekem. Azt ajánlotta, alakítsam önmagammat, de úgy, ahogy ő, *Wajda* lát engem. Ő úgy látta, *Cybulski* közvetlen utóda vagyok. *Cybulski* halálával elérvult a lengyel film — magyarázta — és a közönség minél előbb egy másik *Cybulskit* akar látni. *Olbrzychski* lesz az. Csak hogy minden ember, minden jellem, minden tehetség egyszeri. Akárcsak a kor, az idő sem ismételtető, amelyben élt, egy másik művész útján sem lehet még egyszer ugyanúgy végigmenni. A legnépszerűbb színész sem hagyja magát ismételni, hiszen minden évben, minden szerepében, minden életkorban más és más.

Cybulski 1927-ben született, én 1945-ben. Tizennyolc esztendő van közöttünk, több, mint egy generáció. Mi hát az összehasonlítási alap? A mondjuk huszonöt éves *Olbrzychski* egy olyan szerepet alakít, melyet tizennyolc évvel korábban a huszonöt éves *Cybulski* vagy bármely másik akkor huszonöt éves színész alakíthatott volna? Ezért *Olbrzychski* *Cybulski* közvetlen utóda lenne. Nevetségesek...

A szenvedélyes nyilatkozat az

bizonyos, ha ezek a szerepek korábban kínálkoznak, legalább egy részüket *Cybulskira* bízzák. Végül is nem egy színészről van szó, hanem egy szerepköréről, melyben párhuzamosan többen is otthonosak.

Csak akik közelebbről ismerik *Daniel Olbrychskit*, azok találtak e kitérésre valamiféle magyarázatot. Azt állították: mint nemzedéke egészére, a fiatal *Olbrzychskira* is meghatározó hatást gyakorolt *Cybulski* egyénisége. Később — első nagy sikerei idején — azután mindenáron szabadulni akart ettől a hatástól, de — közeli barátai állítják — teljesen még ma sem tudta kivonni magát alóla.

Olbrzychski a háború után született első nemzedék képviselője. *Lowiczban* látta meg a napvilágot. Amikor nyíladózó ésszel igazi mozarajongó lett, már mindenfelé *Cybulski* filmjeit játszották, s neki is, társainak is, *Cybulski* lett egyik emberideálja. Pedig *Daniel Olbrychski* eredetileg sportoló

sportolás mellett — beiratkozott a varsói színiakadémiára. A hatvanas évek elején felvirágozó lengyel televíziózás fiatal színészeket keresett és *Olbrzychskit*, már egyetemistaként, rendszeresen szerepeltette az állandó tv-színház előadásain.

Első filmszerepét *Janusz Nasfeter* rendezőtől az ifjúsági Irodalmi Színpad állandó látogatójától kapta. *Sebesült az erdőben* — ez volt első filmjének címe. Az alkotás azonban nem hagyott maradandó emléket. Igazi nagy sikereit *Andrzej Wajdának* köszönheti. Első művészi találkozásukra az 1965-ben készült *Légióban* került sor, ez *Zeromski Hamvak* című regényének kétrészes filmváltozata. A fiatal nemes, *Rafal* szerepében *Olbrzychski* egy csapásra a legnagyobb lengyel színészek közé „játszotta be” magát. Következő filmjeivel pedig a lengyel közönség egyik kedvencévé vált.

Nemzetközi hírnévre az ugyancsak *Wajda* rendezte

Minden eladóval tett szert. A *Wolodyjowski úrban* pedig már sztárszerepet alakít. Tulajdonképpen üstökös: három év alatt nemzetközileg jegyzett művészé lett. Külföldön először Magyarországon, *Jancsó Miklós Egi bárányában* dolgozott. *Jancsó*nak köszönheti első olaszországi filmszerepét is: *Monica Vitti* és *Pierre Clementi* oldalán jelent meg *Jancsó* olasz-francia — nyugatnémet koprodukciójában, a *Pacifistában*. Közben eljátszotta *Wajda* remekének, a *Tájkép csata után*nak hálás főszerepét. Az 1970-es év egyébként is különösen sikeres volt számára. A varsói Nemzeti Színházban a *Hamlet* címszerepében színpadi színészként is nemzetközi sikert aratott.

Valójában színpadi színésznek vallja magát, aki színház nélkül nem tudna élni. A hetvenes években a televízióban, a filmgyárakban már egyre inkább válogat a szerepekben. Sokszor mond „nem”-et az ajánlatokra. A szovjet *Felszabadítás* című filmben alakított

szerepe mellett elsősorban *Wajdánál* vállalt feladatokat. Az eredetileg televíziós filmnek készült *Nyírfaletben*, majd a nemzetközi sikerű *Menyegzőben*, *Az ígéret földjében*. Felbukkant ugyan mások alkotásaiban is, de ezekben alakításai kevésbé figyelemre méltóak.

„Ha szerepet választok, bevallom, csak a magam szempontjai érdekelnék. Csak olyan szerepeket vállalok el, melyekben megtalálom azokat a pontokat, melyek művészi erőpróbat, mindig nagyobb teljesítményre vágyom, egyre nehezebb akadályokon, határokon szeretnék túljutni. Másképp nem tudnék színész maradni” — mondta egy interjúban.

És ebben rejlik a kulcs, mely segít megérteni *Daniel Olbrychski* múltbeli s elkövetkező sikereit is.

FENYVES GYÖRGY

ELŐTTE A PÁLYA

BEMUTATJUK SZERENCSI ÉVÁT

Ritkán történik meg, hogy egy színész három-négy év leforgása alatt olyan népszerűsége tegyen szert, mint *Szerencsi Éva*.

Harmadéves volt, amikor *Keleti Márton* felfedezte őt a film számára. A *Bob herceg* című operett filmváltozatában figyeltünk fel először tehetségére.

Másodikos gimnazista korában még balett-táncosnő szeretett volna lenni, ám később kiderült: túlságosan kötött izomzatú. Ha zenét hallgat, ma is önkéntelenül mozdulatok jutnak az eszébe.

A Pincészházban amatőrkedőtt. *Mezei Éva* irányításával kis jeleneteket, irodalmi műsorokat adtak elő. *Andai Katival*, *Sörös Sándorral* — mai kollégáival — és későbbi férjével, *Szakácsi Sándorral* a *Rómeó és Júliát* is eljátszották.

Goethe-verssel, sanzonokkal és a Puck-monológgal felvételt a főiskolán, ahol *Várkonyi Zoltán* növendéke volt.

A „Szerencsi-korszak” még a diplomaosztás előtt kezdődött. Egymás után kapta a filmszerepeket. Eljátszotta a *Kakuk Marci* Esztijét, a *Makra*, a *Harminckét nevem volt* és a *Törökfejes kopja* főszerepét.

A tévé képernyőjén is gyakran feltűnik. Szép sikert aratott az *Elza férjhez megy*, a *Café Hungaria* és a *Holnap is élünk* című tévéjátékokban.

A próbákon mindig a szerep felépítéséből indul ki. Ha megtalálja azt az egy-két mondatot, amelyre építhet, hamarabb „átváltozik”.

Legutóbb *Zsurzs Éva* kérte fel *Abigél* című tévéjátékfilmjének főszerepére, amely *Szabó Magda* regénye alapján készült.

Szerencsi Éva negyedik évadját kezdi a József Attila Színházban. Huszonöt éves. Előtte a pálya...

G. SZABÓ LÁSZLÓ

□ **VJACESZLAV TYIHONOV** legújabb munkája a *Fekete fülű fehér Bim*. *Gavril Trejepolszkij* kisregényét, amelyet mostanában olvashattunk a *Szovjet Irodalom* című folyóirat hátsólapján — a *Gorkij Stúdióban* vitték vászonra. *Sztanyiszlav Rosztockij* rendező választása azért esett *Trojepolszkij* könyvére, mert benne — mint mondotta — fontos mai problémák témáját találta meg. A kedves fekete fülű fehér *Bim* kutya gazdáját, *Ivan Ivanovicsot* játssza *Tyihonov*. Nyilatkozata szerint egészen másminyennek látjuk majd, mint korábbi filmjeiben. Erdésznek, vadásznak, erdőben vakációzó városinak látszik. A film hőse a természetben találja meg csendes örömét.

□ **SOFIA LOREN** *Montrealba* repült, ahol a *Jocaste* című drámát forgatja. A film rendezője: *Sidney Furie*. *Partnere* a nálunk szinte ismeretlen *Steve Railsback*, aki a látogatók című *Elia Kazan*-filmben tűnt fel. *Sofia* új filmje: az anyai szeretet drámája.

□ **LJUDMILA SZAVELJEVA**, *Jurij Jakovlev*, *Regimantas Adomaitis*, *Vlagyimir Ivason*, *Anatolij Szolonyicija* szovjet és *Sztefan Danailov* bolgár színész közreműködésével készül a *Julija Vrevszkaja* című bolgár-szovjet koprodukciós film. Rendező a bolgár *Nikola Korabov*, operatőr *Vagyim Jusov*. A forgatókönyv írói: *Szemjon Lungin* és *Sztefan Canev*. — Filmünk annak a kétszáz ezer orosz katonának emlékére készül, akik a bolgár-török háború alatt, 1877-ben és 1878-ban életüket áldozták Bulgária felszabadulásáért — mondta *Szemjon Lungin*. *Julija Vrevszkaja* önkéntes apólonóként vett részt a felszabadító háborúban és hősi halált halt. Filmünk az ő életéről szól.